

Задание 10. Вопросы для дискуссии.

Жестока ли Настя?

Считаете ли вы её отрицательным персонажем? Аргументируйте свой ответ.

Предположите, как мог бы закончиться рассказ, если бы Настя прочла письмо от матери.

Выскажите своё впечатление (мнение) о рассказе.

Таким образом, работа с художественным текстом на основе коммуникативно-интерактивного подхода позволяет создавать на занятиях по русскому языку как иностранному развивающую среду, формировать у учащихся коммуникативные навыки, а также приобщать их к искусству слова, совершенствуя чувство языка.

Литература

1. Азимов, Э.Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин. – М.: ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Бончани, Д. Теоретические основы совершенствования умений чтения и анализа художественного текста у итальянских учащихся: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Д. Бончани; Гос. инст-т рус. языка им. А.С. Пушкина. – М., 2006. – 25 с.
3. Чумак, Л.Н. Методика преподавания русского языка как иностранного: учеб. пособие / Л.Н. Чумак. – Минск: БГУ, 2009. – 304 с.

Артёмова О. І., Іванова В.А., Незовибатько О.В.

Харківський національний автомобільно-

дорожній університет

м Харків, Україна

e-mail:ivanovavita@mail.ru

Особливості оптимізації навчального процесу при навчанні РМІ на початковому етапі

Питання оптимізації навчальної діяльності студентів відносяться до числа найбільш актуальних проблем сучасної методики викладання. Активізувати, згідно з тлумачним словником С.І. Ожегова, - спонукати до активності, посилюючи діяльність, оживити. Активність виступає як важлива умова формування у студентів потреби в знаннях, оволодіння вміннями інтелектуальної діяльності, самостійності, забезпечення глибини і міцності знань.

Структура навчальної діяльності з точки зору її складу повинна включати в себе змістовний, операційний і мотиваційний компоненти.

Під оптимізацією навчальної діяльності розуміється цілеспрямована діяльність викладача, яка базується на розробці та використанні таких форм, методів, прийомів і засобів навчання, які сприяють підвищенню інтересу і прояву творчої активності студентів в засвоєнні знань, формуванні вмінь та навичок, застосуванні їх на практиці.

Нестандартне введення нового матеріалу, здатного викликати у студентів непідробний інтерес, має спонукати їх до вирішення поставленої викладачем проблеми. Цей метод формує нове позитивне ставлення до навчальної діяльності та служить першим кроком на шляху до оптимізації пізнавального процесу.

Так, наприклад, останнім часом на підготовчому факультеті ХНАДУ викладачі активно використовують сучасні технічні засоби навчання Smartboard. Готують цікаві презентації з використанням ілюстративного матеріалу, як для введення нової граматичної теми, так і для її закріплення і перевірки засвоєння.

Пізнавальний інтерес викликає створення ситуацій включення учнів у творчу діяльність. Творчість є однією з найбільш сильних причин розвитку пізнавального інтересу.

Як приклад розвитку творчих здібностей можуть бути такі завдання: придумати завдання і вправи до теми, скласти ребуси, кросворди. Часте проведення таких завдань привчає учнів постійно думати і шукати неординарні варіанти їх виконання. Сильну мотивацію в учнів створює метод постановки проблеми, суть якого полягає в поданні навчального матеріалу уроку у вигляді доступної, образної і яскравої постановки проблеми. Цей метод близький до методу творчих завдань, але має значну перевагу в тому, що відразу створює в учня мотивацію. Студенти готові подолати труднощі, щоб побачити, дізнатися, вирішити і т.п.

Проблемність у навчанні дозволяє учням «відкривати» для себе нові знання. Викладач свідомо створює умови навчання, які сприяють реалізації принципу: «вчися вчитися». У тому випадку, коли викладач моделює ситуацію, при якій в учня активно включаються всі психологічні механізми мислення (студент сам формулює і уточнює свою думку в процесі усвідомлення нового матеріалу, тим самим формує своє розуміння). Якщо мова йде про практичне засвоєння нового граматичного матеріалу на початковому етапі навчання студентів-іноземців російській мові, можливі різні варіанти використання проблемного методу. Наприклад, презентація нового мовного матеріалу, де постановкою проблеми «чому це так, а не інакше», системою навідних запитань, що спонукають до порівняння мовних фактів, учні, що направляються викладачем, самі приходять до формулювання функціонального правила - орієнтира тієї чи іншої граматичної дефініції.

Ми хочемо привести приклад з нашої практики, коли студенти самі формулюють правило вживання прийменників *в, на* або *про*, в місцевому відмінку. Викладач пише на дошці фрази:

Ми були в театрі. і Ми розповіли про театр. Студенти ставлять запитання: «Де ви були?» і «Про що ви говорили?» Після чого студенти самостійно роблять висновки про правила використання прийменників в місцевому відмінку. Потім студентам пропонується завдання, в якому з безлічі запропонованих дієслів вони повинні вибрати тільки ті, що вимагають питання «про кого?», «про що?» і скласти з даними дієсловами фрази. Студенти виконують це завдання з

інтересом і фактично без помилок. При цьому - це їх власне, усвідомлене розуміння нового матеріалу.

Студенти, які самі знайшли рішення проблеми, сформульованої викладачем, засвоюють виведене ними правило глибше і міцніше, ніж якби воно було просто продиктовано викладачем. Таке вивчення матеріалу забезпечує перенесення засвоєного алгоритму на вивчення інших мовних явищ, тобто генералізацію.

Таким чином, ми можемо говорити про реальне застосування проблемного методу на такому етапі навчання, як висновок мовного матеріалу, тобто в процесі активізації розмовної практики.

Одним з ключових методів при створенні творчої атмосфери в аудиторії є створення креативного поля. Сенс його полягає в тому, що студентам-іноземцям надається можливість на основі безпосередньої навчальної діяльності розгорнути іншу, більш цікаву діяльність. Поруч з виконуваними завданнями як би існує поле можливих інших, креативних рішень. Для знаходження кожного з можливих рішень учню необхідно проробити певну творчу роботу. Одного разу дозволивши учням знайти «свій» спосіб вирішення, розповісти про нього і довести його правильність, викладач «включає» механізм постійного пошуку у студентів.

Можна виділити наступні методи, які найбільш часто застосовуються в організації взаємодії студентів: освоєння елементарних норм ведення розмови, метод взаємної перевірки, метод взаємних завдань, спільного знаходження кращого рішення, тимчасова робота в групах, створення ситуацій спільних переживань, організація роботи учнів - консультантів, дискусія.

Метод взаємної перевірки найкраще допомагає організувати взаємодію. Перевірка двома учнями один у одного правильності виконаних ними завдань завжди викликає інтерес. В ході взаємоперевірки студент обмінюється зошитом з сусідом по парті. Перевірятися можуть маленькі самостійні роботи, диктанти, вправи, домашні роботи. Наприклад, після написання диктанту студенти повинні знайти один в одного помилки і пояснити їх.

Прийом взаємних завдань сприяє якнайшвидшому розвитку взаємодії. Його суть полягає в тому, що на уроці учні виконують завдання, придумані

ними самими. Завдання, отримані від сусіда, можуть бути підготовлені як на уроці, так і вдома і бути частиною домашнього завдання. Цей прийом дозволяє викладачеві досягти відразу кількох цілей. По-перше, учні освоюють техніку спільної діяльності, по-друге, вони включаються в творчу діяльність, по-третє перевіряється домашнє завдання, інтерес до якого різко підвищується. Наприклад, в якості домашнього завдання студенти складають питання до прочитаного тексту. На уроці студенти задають ці питання одному учню, і він повинен відновити текст з цих питань.

Більшість методів і технологій освітнього процесу, спрямованих на активізацію пізнавальної діяльності та формування ключових компетенцій студентів: вміння вчитися, вміння спілкуватися, вміння жити з людьми, вміння працювати з інформацією та ін., забезпечують студенту-іноземцю свободу вибору способів роботи з навчальним матеріалом.

При організації проблемності пропонованого викладачем матеріалу необхідно враховувати 3 етапи:

1) актуалізація знань, якими вже володіє учень, тобто підготовка «грунту» для постановки проблеми;

2) усвідомлення і формування учнями суперечливості явищ, тобто створення власне проблемності;

3) вирішення проблемної ситуації, яка повинна привести студента до міркування. В даному випадку проблемна ситуація і засіб, і мета навчального процесу. Все це забезпечує не тільки раціональне, а й емоційне, тобто більш глибоке засвоєння матеріалу.

Іноземні студенти дуже люблять працювати з міні - художніми текстами. Наприклад, викладач читає текст і ставить перед студентами такі завдання: придумати назву тексту і закінчити текст. При цьому кожен студент висловлює свою точку зору, яка може бути відмінною від інших, тому її необхідно аргументувати, щоб відстояти свою думку, що призводить студентів до дискусії.

Таким чином, використовуючи різні способи активізації навчального процесу на початковому етапі навчання РМІ, викладач формує ключові компетенції учнів, активізує їх розумовий процес і творчий потенціал.

У створенні викладачем проблемності і рішення її студентами, з боку студентів-іноземців задіяні всі види мовленнєвої діяльності, підключені всі

механізми породження мовлення. З чого можна зробити висновок, що проблемний метод навчання дозволяє розвивати пізнавальну мотивацію до навчання та стимулювати появу і розвиток творчих здібностей. Проблемний метод також формує логіко-теоретичне і інтуїтивне мислення; здійснює індивідуалізацію та диференціацію навчання; розвиває здатність студентів-іноземців самостійно вирішувати різні мовні завдання, що безумовно призводить до оптимізації навчального процесу.

Література:

1. Анисимов О.С. Игровой тренинг мыслительной деятельности / О.С. Анисимов, П.Т. Данько. – М.:МИНХ, 1990. - 75с.
2. Гала Н. Коммуникативная направленность обучения русскому языку как иностранному / Н. Гала // Русский язык за рубежом. – 1985. - №5. – С.64-66.
3. Капитонова Т.И. Современные методы и технологии обучения русскому языку / Т. И. Капитонова, Л.В. Московкин, А.Н. Щукина. – М.: Русский язык. Курсы, 2008. – 308 с.
4. Пассов Е.И. Основы коммуникативной теории и технологии иноязычного образования: методическое пособие для преподавателей русского языка как иностранного / Е.И. Пассов, Н.Е. Кузовлева. – М.: Русский язык. Курсы, 2010. – 568с.

Архипенко Л.М.

Харківський національний економічний

університет ім. С. Кузнеця

м. Харків, Україна

e-mail: liudm.arkh @ gmail.com

**До проблеми мовної адаптації іноземних студентів
у білінгвальному середовищі**